

NATIONAAL KUST CONGRES 2006

Van zwakke schakels naar veelzijdige gebieden

Nieuwe inzichten in een mogelijk sterkere golfbelasting van de Nederlandse kust zorgden in 2003 voor de vaststelling van tien zwakke schakels in de kust, waarvan acht prioritair. Dat het onderwerp sindsdien leeft, bleek wel tijdens het Nationaal Kust Congres 2006 dat het Studiecentrum voor Bedrijf en Overheid op 26 april in het Kurhaus in Scheveningen verzorgde. Centraal stond de vraag of veiligheid en gebiedsontwikkeling wel samengaan. Uit de presentaties bleek dat communicatie, werk met werk maken, innovatieve oplossingen, maar ook een 'sense of urgency' sleutelbegrippen vormen in de projecten die van zwakke schakels sterke, veelzijdige gebieden maken.

Dagvoorzitter Chris Zevenbergen, in het dagelijks leven werkzaam bij Dura Vermeer en UNESCO-IHE, benadrukte bij zijn opening van het congres de noodzaak van een 'sense of urgency' bij de burgers. Volgens hem ontbreekt die bij Nederlanders. Hij vergeleek de situatie met Japan, waar de bevolking dagelijks geconfronteerd wordt met de risico's van het bestaan op land dat onder de zeespiegel ligt. Daardoor bestaat niet alleen een groot draagvlak voor maatregelen, maar weet de bevolking ook precies wat ze moet doen in geval van nood. Als voorbeeld noemde Zevenbergen de Super Levee, een enorme dijk waarop verschillende gebruiksfuncties worden gecombineerd. Zevenbergen schetste vervolgens een somber beeld van hoe het er op dit gebied in Nederland aan toegaat. "Ook hier leven geweldige ideeën, maar er gebeurt geen fluit, omdat de noodzaak lijkt te ontbreken." Hij mist een duidelijke visie. Bovendien werken de overheid en het bedrijfsleven nauwelijks samen. "Na succesvolle projecten slaat de opgedane kennis weer neer."

Patrick Poelmann, gedeputeerde van de provincie Noord-Holland, presenteerde het advies van de Commissie Bescherming en Ontwikkeling Buitendijkse gebieden in Kustplaatsen, dat vorig jaar oktober werd aangeboden aan staatssecretaris Schultz van Haegen. De commissie, onder leiding van Poelmann, stelt in haar advies dat de huidige bescherming van kustplaatsen moet worden gehandhaafd met extra zandsuppleties. Dit is een randvoorwaarde om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken. Het advies van de commissie is inmiddels omgezet in beleid. Momenteel worden de kustlijnen vastgelegd vanuit de in 1996 in de Wet op de Waterkering vastgestelde 1:10.000-lijn met een aflopend risicoprofiel. De overheid moet

deze lijnen gaan verdedigen. Mogelijkheden die het verhogen van de veiligheid combineren met gebiedsontwikkeling, lieten Peter Ruigrok van AM Projectontwikkeling, Johan Mathijssen van de provincie Zeeland en Frans Hamer van het Europese programma ComCoast zien. Ruigrok presenteerde enkele projecten van zijn bedrijf, waaronder Kaap de Goede Hoek in Hock van Holland. Dit plan voorziet in een 'superduin' waar werk met werk wordt gemaakt. Bij het versterken van de zeewering met zandsuppletie kan één miljoen kubieke meter zand extra worden gestort voor de aanleg van een 20 tot 30 meter hoog duin. Dit duin doet tegelijkertijd dienst als zeewering en woonduin. Om dergelijke projecten kans van slagen te bieden is intensief contact op werkniveau noodzakelijk, vindt Ruigrok.

Johan Mathijssen benadrukte bij de presentatie van het project Zwakke Schakels in Zeeland (zie H₂O nummer 8) dat alleen een integrale aanpak resulteert in duurzame oplossingen. "Met een sectorale aanpak los je het ene probleem op, maar haal je het andere in huis." Ook Frans Hamer van ComCoast pleitte voor integrale oplossingen. ComCoast is een afkorting van Combined functions in Coastal zones. In dit project, gefinancierd vanuit de Europese Interregfondsen, wordt samengewerkt door tien organisaties uit Nederland, Groot-Brittannië, Duitsland, Denemarken en België. In plaats van de dijken eindeloos te blijven verhogen, wordt in ComCoast gezocht naar meer duurzame oplossingen, waarbij men de veiligheid combineert met ander ruimtelijk gebruik van de kustzone, zoals toerisme, recreatie en natuurontwikkeling, maar ook (zilte) landbouw. Daarbij worden de oplossingen gezocht in de breedte, in meer geleidelijke overgangen van zee naar land. In Nederland

betekent dit dat de aan zee gelegen dijken hoog genoeg moeten zijn, maar enige golfoverslag niet vermeden hoeft te worden. De incidentele golfoverslag wordt opgevangen in een zone achter de dijk door een secundaire waterkering. Hier kan dan bijvoorbeeld recreatie worden ontwikkeld, terwijl verder landinwaarts de voeten droog blijven.

Marco Veendorp, adviseur Kust, Rivieren & Waterkeringen bij Arcadis, pleitte bij de aanpak van de zwakke schakels voor een onderlinge samenhang tussen verschillende kustbelangen als ruimtelijke kwaliteit, recreatie, toerisme, waterwinning, wonen en werken en de veiligheid van het achterland. "Veiligheid vormt de aanleiding van een project, ruimtelijke ordening is de opgave." Volgens Veendorp moeten in een planstudie voor de aanpak van een prioritair zwakke schakel, waarbij behalve een versterking van de zeewering tevens een opgave ligt voor het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit, zoveel mogelijk alternatieven worden bedacht. Uiteindelijk moet de ruimtelijke kwaliteit van een alternatief bepalend zijn bij de keuze van de oplossing. Het proces om tot een definitieve maatregel te komen is niet makkelijk, maar ook niet onmogelijk, zei Veendorp. Verschillende belangen kunnen volgens hem integreren wanneer uitgangspunten worden gecombineerd, mogelijkheden en onmogelijkheden worden benoemd en er veelvuldig en helder wordt gepraat met alle belanghebbenden.

Veelvuldig en helder communiceren met alle belanghebbenden was ook de kern van het betoog van Margreeth Bosker, hoofd Bureau Calamiteitenzorg van het Hoogheemraadschap van Delfland. Delfland werd halverwege de jaren negentig en in de jaren erna geconfronteerd met ernstige wateroverlast. Technisch gezien ging het waterschap prima om met de wateroverlast zelf, maar in de communicatie over hoe de overlast werd aangepakt liet het schap nogal wat steekjes vallen, hetgeen tot veel misverstanden bij de burger leidde. Delfland trok het boetekleed aan en kan inmiddels bogen op een uitstekende informatievoorziening richting alle belanghebbenden. Onder andere een calamiteitenzorgsysteem en een netwerk rampenbestrijding zorgen ervoor dat de calamiteitenbestrijding soepel verlopen. Het opbouwen en onderhouden van een netwerk met alle belanghebbenden is hierbij zeer belangrijk, zei Bosker. "Door te communiceren in tijden van rust, weet je elkaar blindelings te vinden in tijden van nood." □